

Analýza pěti problémů jednotné přijímací zkoušky

Jednotná přijímací zkouška byla zavedena v roce 2017. Jedná se o standardizované testy, které vytváří příspěvková organizace CERMAT, zřízená ministerstvem školství. Každá jednotná zkouška, která rozhoduje o budoucnosti dětí (tzv. high-stakes zkouška), může vyvolat nerovnosti a další negativní jevy. Záleží na tom, jak se je státu daří redukovat nebo jim dokonce předcházet. Cílem textu je především shrnout nedostatky, které JPZ má, a následky, které může způsobovat. Nejedná se o analýzu, ve které by mohl jeden autor vymyslet nový spravedlivý systém. Na to je potřeba řada expertů na tvorbu testů a redukce nerovných příležitostí v regionálním školství od mateřských po základní školy.

SHRNUTÍ:

- Limit dvou přihlášek vede k žáky k taktizování, místo aby volili školu, kterou studovat opravdu chtějí. Řešením by mohlo být navýšení počtu přihlášek, což více sladí poptávku a nabídku po místech na školách.
- Snížení počtu zájemců o gymnázia lze přisoudit obavám žáků a jejich rodičů z nízkých kapacit gymnázií, silného populačního ročníku a omezeného počtu přihlášek na žáka.
- Počet žáků hlásících se na gymnázia v roce 2023 je v porovnání s rokem 2017 o 2,9 % nižší. Při stejném podílu zájemců jako v roce 2017 by se na gymnázia v tomto roce hlásilo o 1 938 žáků více. V Praze by se za těchto podmínek jednalo o 500 žáků.
- Podmínkou pro navýšení počtu podávaných přihlášek je digitalizace systému.
- Souběžně s navýšením počtu přihlášek je potřeba zvyšovat kapacity všeobecně vzdělávacích oborů, protože je o ně vysoký zájem a může stále docházet k přetlaku zájemců.
- Při zveřejňování výsledků úloh JPZ by měly být zveřejňovány podrobnější informace o testech, které zahrnou: předpokládanou obtížnost každé úlohy, specifika hodnocení a výstupy RVP ZV, ke kterým se úlohy v testech vztahují.

- JPZ by v budoucnu mohlo nahradit ověřování výsledků vzdělávání v 9. třídě, které by sloužilo zhodnocení studijních možností za pomoci kariérového poradce. Snížilo by se tak riziko, že si žák zvolí školu pod úrovní svého potenciálu jen proto, že nemá dostatečnou motivaci nebo podporu rodičů.
- Školy kromě JPZ přidělují žákům také body za známky na vysvědčení. Někde se jedná o jednotky bodů, ale někde i o 20. Toto hodnocení nemá výpovědní hodnotu, neboť jak uvádí studie IDEA (2022), známky žáků stejné úrovně se mezi školami mohou lišit o 1–3 klasifikační stupně.
- Prvním negativním dopadem je stres ze zkoušky, která má vzhledem ke svému nastavení velký dopad na vzdělávací budoucnost žáků (tzv. high-stakes zkouška). Obavy z testů mělo podle průzkumu 81 % devátáků. Druhým problémem je nízká míra sebedůvěry žáků, kterou může způsobit kombinace nízkého počtu přihlášek a nedostatečného počtu míst ve školách.

Podrobně zde:

[Problém č. 1:](#) Dvě přihlášky zbytečně omezují volbu a nutí žáky a rodiče k taktizování

[Problém č. 2:](#) Nevíme, jak moc jsou JPZ provázané s učivem ZŠ a co úlohy testují

[Problém č. 3:](#) Žáci mají možnost JPZ nekonat, což může znevýhodňovat méně uvědomělé žáky

[Problém č. 4:](#) Školy při přijímání udělují za klasifikaci z 9. a 8. třídy různé počty bodů, což může celkové šance žáka výrazně zhoršit nebo zlepšit

[Problém č. 5:](#) Mezi negativní důsledky JPZ patří studijní neúspěch a vysoká míra stresu žáků z tzv. high-stakes zkoušky

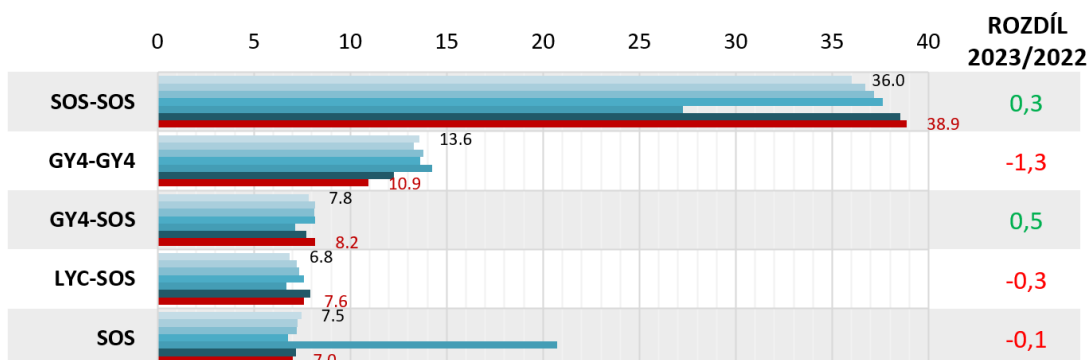
Problém č. 1: Dvě přihlášky zbytečně omezují volbu a nutí žáky a rodiče k taktizování

Počet přihlášek k přijímacímu řízení na maturitní obory se v průběhu let měnil. V roce 2008 to byla jedna přihláška, v roce 2009 tři přihlášky a v současné době jsou povoleny přihlášky dvě (+ 2 přihlášky na obory vzdělání s talentovou zkouškou). Počet přihlášek je dlouhodobě kritizován [D. Münichem](#), který tvrdí, že nízký počet možností nutí žáky taktizovat, místo aby si vybrali svoji preferovanou školu. Příkladem může být žák, který usiluje o gymnázium, ale vlivem silné poptávky po této škole se rozhodne dát přihlášky

raději na jiné školy, kde je „nižší zájem“. Následek tohoto mechanismu popisují nedávné novinové články [J. Mačího](#) (Seznam Zprávy) a [D. Krkošky](#) (ČT24), podle nichž se na vybraná pražská gymnázia hlásilo až o 50 % zájemců méně. Podobná situace panovala i na středních odborných školách s dobrou pověstí.

Data ze zprávy Cermatu z března 2023 ukazují, že žáci mezi lety 2017–2023 zvyšují svou jistotu pro přijetí na SŠ tak, že podají alespoň jednu přihlášku na střední odbornou školu. Kombinace přihlášek na dvě odborné školy stoupla v období 2017–2023 o 2,9 %. Riziko v podobě podání dvou přihlášek na čtyřletá gymnázia podstoupilo v roce 2017 13,6 % žáků a v roce 2023 jen 10,9 %. Podíly procent se zdají malé, ale pokud by v roce 2023 podalo rozdílných 2,7 % žáků obě přihlášky na gymnázia, jednalo by se o 2 400 žáků, kteří tak neučinili.

JPZ - podíl přihlášených podle kombinace typu školy (%)

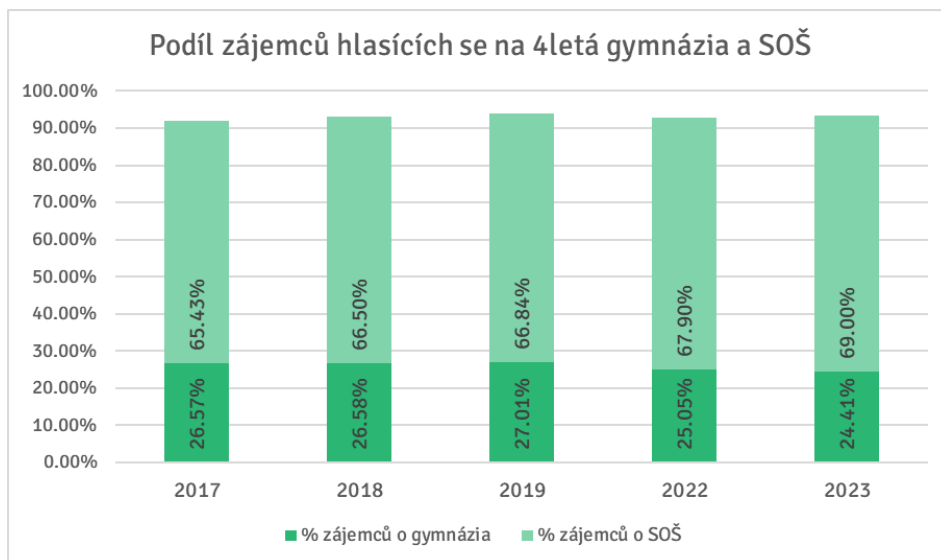

Zdroj: Cermat, Počet přihlášek na jednotnou přijímací zkoušku [2023](#)

Pozn.: Černá čísla hodnot v grafu jsou údaje za rok 2017.

Predikce zájmu o gymnázia bez aktuálního zatížení okolnostmi

V letošním roce poznamenal konání JPZ výjimečně silný populační ročník a dlouhodobý problém nízkých kapacit gymnázií. Podíl zájemců o gymnázia z celkového počtu přihlášených k JPZ byl o 2,6 % nižší než v roce 2019.

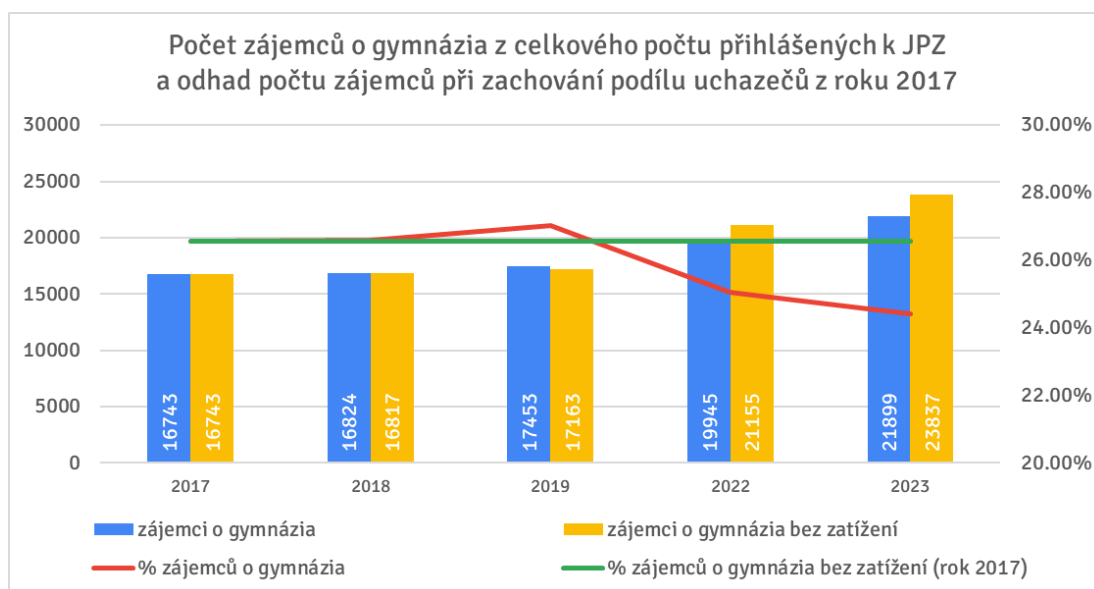
Zdroj: Cermat, Počet přihlášek na jednotnou přijímací zkoušku [2023](#)

Kdyby byl podíl zájemců stejný jako v roce 2019, hlásilo by se na 4letá gymnázia o 2 336 žáků více. Podobné výpočty nám mohou ukázat, že faktory jako nízké kapacity škol nebo nízký počet přihlášek ovlivňují zájem o všeobecné gymnaziální vzdělání.

	2017	2018	2019	2022	2023
JPZ celkově					
počet přihlášených žáků k JPZ	63 026	63 303	64 606	79 634	89 729
počet přihlášek k JPZ	114 079	115 240	118 323	148 296	164 733
Gymnázia					
zájemci o gymnázia	16 743	16 824	17 453	19 945	21 899
% zájemců o gymnázia	26,68 %	26,09 %	27,27 %	26,24 %	23,81 %
SOŠ					
zájemci o SOŠ	41 236	42 096	43 181	54 072	61 915
% zájemců o SOŠ	64,3 %	65,3 %	64,4 %	64,3 %	66,7 %

Zdroj: Cermat, Počet přihlášek na jednotnou přijímací zkoušku [2023](#)

Níže uvedená predikce zobrazuje, jak by vypadal zájem o gymnázia, pokud by se na ně hlásil stejný podíl žáků jako v roce 2017. Rok 2017 byl zvolen, protože se jedná o období, kdy nebyl mediálně zmiňován silný ročník deváťáků a přihlašování k JPZ neovlivňovala pandemie ani válka na Ukrajině. Predikce neobsahuje roky 2020 a 2021 kvůli odlišným podmínkám JPZ. Při zachování podílu zájemců na úrovni 26,57 % z roku 2017 by se v roce 2023 hlásilo na gymnázia o 1 938 žáků více.

Zdroj: vlastní výpočty a Cermat, Počet přihlášek na jednotnou přijímací zkoušku [2023](#)

V Praze by stejná situace s původním regionálním zájmem 26,68 % motivovala k přihlášce na gymnázium o téměř 500 žáků více (4 627 žáků místo aktuálních 4 130). Přitom by pro ně šance na přijetí byly vyšší kvůli novým 240 místům, o které plánovalo město gymnázia rozšířit.

Navyšování kapacit středních škol v Praze (lidovky.cz):

- V Praze přibylo oproti loňsku bezmála dva tisíce žáků devátých tříd.
- Čtyřletá gymnázia plánují navýšit počet přijatých o osm tříd, tedy jen o 240 míst (celkový počet míst je odhadován na 1 920). Ostatní střední školy nabídnou o 12 tříd více, tedy 360 míst navíc (celkově v Praze 10 800).
- O obor Gymnázium (čtyřleté), který by se otevřel od září, zažádala Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola sídlící na Alšově nábřeží, Obchodní akademie Bubeneč a Střední průmyslová škola elektrotechnická v Praze 10.
- Ve Středočeském kraji je patnáctiletých o dva tisíce více než v roce 2022.

Možnosti a překážky pro navyšování počtu přihlášek

Více přihlášek nezatíží školy, pokud proběhne digitalizace celého systému

Návrhy na zvýšení počtu přihlášek k JPZ provází obavy, že by počet žádostí administrativně zahltil ředitele. Tento problém by měla vyřešit elektronizace celého systému. Nový šéf Cermatu slibuje digitalizaci maturit a MŠMT plánuje vytvořit registr žáků (nejdříve v roce 2025). S těmito nástroji není problém digitalizovat i JPZ a umožnit žákům podávat více přihlášek.

Digitalizace neodlehčí jen administrativě, ale také přijatým žákům. V současné době po zveřejnění výsledků přijímacího řízení přichází další nejistota v podobě možnosti odvolání a přijetí na školu, kde se žák umístil pod hranici přijímaných. Poté, co žák podá odvolání, nemá informaci o tom, kolik vrstevníků před ním jej podalo také, a není ani jasné, kolik žáků, kteří uspěli u JPZ, se na školu přihlásilo. Z tohoto pohledu nemá pro žáky často smysl vůbec odvolání podávat. Díky digitalizaci státní správy (e-mail, SMS zpráva, mobilní aplikace) by šlo získat potvrzení o nástupu žáků dříve. Díky tomu by byly možnosti a šance na úspěch při odvolání mnohem přehlednější.

Více zájemců potřebuje více míst ve všeobecném vzdělávání s maturitou

Vzdělání s maturitou v široce zaměřením oboru gymnázia či lycea nabízí žákům největší šanci na pracovní uplatnění i vyšší finanční výdělek související s větším příspěvkem do státního rozpočtu. Žák, který dostuduje střední školu, přinese za svůj život do státního rozpočtu o 2,3 milionu více než žák, který dokončil pouze základní školu. Absolvent maturitního vzdělání dokonce 2,8 milionu (PAQ Research, [2021](#)). Problémem je, že pro dosažení požadovaného vzdělání nemusí mít Česká republika dostatečné kapacity škol.

Při srovnání dat o počtu přihlášených na čtyřletá gymnázia v roce 2022 a počtu přijatých žáků do 1. ročníku lze vidět nárůst poptávky a nedostatečnou nabídku, která v některých krajích vzniká. Jedná se zejména o Středočeský, Karlovarský a Liberecký kraj. Středočeský kraj je také specifický vysokým podílem žáků hlásících se na čtyřleté obory v Praze. V roce 2023 z něj podalo 40 % žáků aspoň jednu přihlášku na některou z pražských škol (Cermat, [2023](#)).

Srovnání počtu přihlášených k JPZ na čtyřletá gymnázia a počtu přijatých do 1. ročníku čtyřletých gymnázií

	Počet přihlášených 2022	Přijetí 2022	Zájemců na 1 místo*	Počet přihlášených 2023	Nárůst zájemců 2022-2023
ČR	19 945	13 738	1,45	21 899	8,92 %
Praha	3 971	2 488	1,60	4 130	3,85 %
Středočeský	2 100	1 085	1,94	2 443	14,04 %
Jihočeský	1 161	656	1,77	1 220	4,84 %
Plzeňský	730	423	1,73	810	9,88 %
Karlovarský	305	155	1,97	358	14,80 %
Ústecký	1 233	777	1,59	1 474	16,35 %
Liberecký	725	332	2,18	791	8,34 %
Královéhradecký	1 026	596	1,72	1 135	9,60 %

EDUin

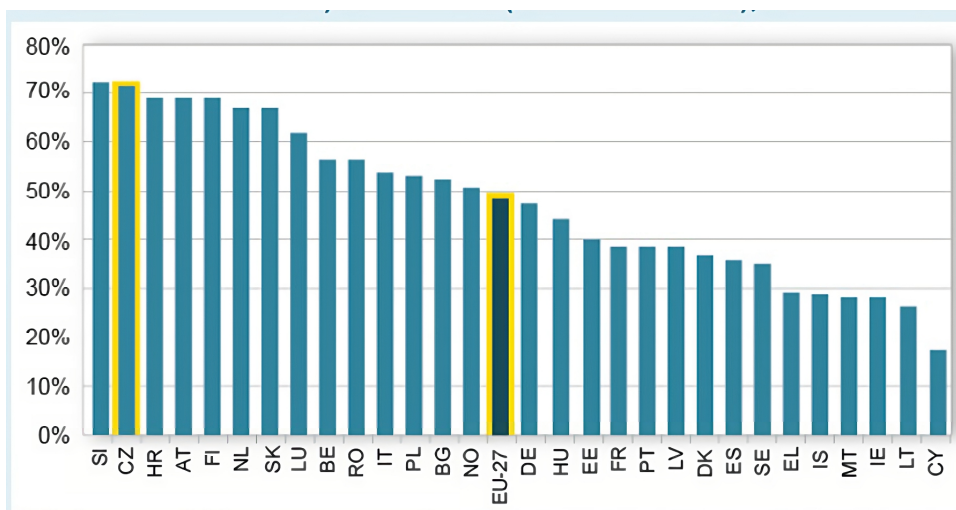
Pardubický	1 081	588	1,84	1 172	7,76 %
Vysočina	978	561	1,74	1 097	10,85 %
Jihomoravský	2 535	1 519	1,67	2 938	13,72 %
Olomoucký	1 184	648	1,83	1 326	10,71 %
Zlínský	1 599	966	1,66	1 685	5,10 %
Moravskoslezský	2 363	1 409	1,68	2 540	6,97 %

** Počet zájemců o jedno místo na čtyřletém gymnáziu může být ovlivněn dalšími faktory, jako poloha v regionu nebo pověst dané školy.*

Zdroj: Cermat: Počet přihlášek na jednotnou přijímací zkoušku (2023); MŠMT, Statistická ročenka školství 2022/2023, Přijetí na gymnázia – D1.2.5.1 Obory gymnázií – žáci, nově přijatí, absolventi podle formy vzdělávání – podle délky vzdělávání a území

Argument, že čtyřleté gymnázium je určeno pouze pro nejlepší pětinu žáků, je rozporuplný. Česká republika dlouhodobě vede statistiku v podílu žáků v odborném vzdělávání. Evropský průměr ukazuje trend, kdy má na všeobecné vzdělávací obory mířit kolem 50 % žáků. Země s podobnými podíly žáků v SOŠ, jako Rakousko nebo Finsko, mají navíc propracovanější systém v podobě vzdělávání žáků u zaměstnavatelů a menšího počtu oborů.

Podíl účastníků počátečního odborného vzdělávání z celkového počtu účastníků vzdělávání na úrovni středního vzdělávání (úroveň ISCED 3), 2020

Zdroj: Cedefop, Odborné vzdělávání v Česku, [2022](#)

Problém č. 2: Nevíme, jak moc jsou JPZ provázané s učivem ZŠ a co úlohy testují

V zákoně je uvedeno, že obsah zkoušek má vycházet z učiva deváté třídy, ale CERMAT nevydává žádná shrnutí, kde by bylo vysvětleno, že tomu tak opravdu je. Výsledkem je subjektivní srovnávání testů z minulých let bez jasných podkladů.

Pro inspiraci ve zveřejňování výsledků úloh nemusíme chodit daleko. Slovensko u maturitní zkoušky zveřejňuje v závěrečné zprávě následující údaje o úlohách:

- Téma
- Předpokládaná obtížnost
- Správná odpověď
- Zadání
- Hodnocení
- Obtížnost (lehká, středně těžká, těžká...)

Detailnější popis každé úlohy by v budoucnu mohl obsahovat zmíněné položky, včetně výstupů RVP ZV, které úloha ověřuje. Náročnější výzvou by bylo najít dostatek expertů pro tvorbu testů a psychometrii, aby bylo možné určit, jaké úlohy nejsou vhodné pro

některé skupiny žáků – např. socioekonomicky znevýhodněné žáky (úlohy popsané příliš odborným jazykem) – a podle toho celý test upravit.

Psychometrie je obor, který se podobným způsobem zabývá prací s daty z testování. Na základě statistických analýz posuzuje takové věci, jako je přesnost měření (Jak často v testu neuspějí jinak kompetentní žáci?), počet rozměrů měřené dovednosti (Může být někdo dobrý v geometrii, a přesto špatný v integrálech? Má smysl dávat z matematiky jen jednu souhrnnou známku?) nebo třeba předpojatost testu (Najdou se v testu úlohy, u kterých se nedaří jen chlapcům, bez ohledu na jejich celkovou úroveň dovednosti?).

Jiří Münich: Testování a zkoušky ve školství: jak fungují a co způsobují, [Audit vzdělávacího systému 2020](#)

Problém č. 3: Žáci mají možnost JPZ nekonat, což může znevýhodňovat méně uvědomělé žáky

Přijímací zkoušky nemusí dělat žáci mířící do nematuritních oborů. Tím se vytváří specifická chvíle pro rozhodnutí žáka (a jeho rodičů) o jeho budoucím vzdělání, neboť žáci z nematuritních oborů se k vyššímu vzdělání dostávají velmi obtížně (neúspěšnost maturantů na nástavbách je kolem 40 %) a trpí také nejvyšší nezaměstnaností 7 % oproti gymnazistům s 1,6 % (NPI, [2022](#), s. 11). Cílem vzdělávací politiky by proto mělo být navýšení podílu žáků, kteří získají maturitní vzdělání a budou vybaveni širším všeobecným základem znalostí.

Rozhodnutí pro účast v maturitním vzdělání záleží na řadě faktorů. Studie NPI ČR ([2022](#)) zjistila, že pětina žáků učňovských oborů se hlásí na svůj obor kvůli špatným známám ze základní školy. Pokud by nejdříve všichni žáci 9. tříd napsali test a poté zhodnotili své možnosti, ideálně s pomocí kariérového poradce, mohlo by se snížit riziko, že si zvolí školu pod úrovní svého potenciálu.

Dalším faktorem je orientace rodičů v systému vzdělávání. Někteří se dokáží soustředěně věnovat již výběru mateřské nebo základní školy, čímž maximálně využívají všechny možnosti systému, ale zároveň pro výběr musí mít dostatečné informace a přehled. Proto se výběru základní školy častěji věnují vysokoškoláci než méně vzdělaní

rodiče, jak dokázala studie J. Strakové a J. Simonové (2015). Zájem 70 % rodičů s VŠ vzděláním o výběr základní školy lze přenést i na volbu střední školy, přestože již do volby nemusí zasahovat tak direktivně jako u ZŠ.

Výběr školy podle dosaženého vzdělání (Straková, Simonová, 2015)

	Je důležité vybrat dobrou školu		Vybírali jsme školu		Vybírali jsme školu se zaměřením	
	N	%	N	%	N	%
nejvyšší dosažené vzdělání rodičů						
výuční list	137	48,2	150	52,4	13	9,0
maturita	453	59,1	473	61,3	72	15,7
vysokoškolské	430	68,7	447	70,7	91	20,4
<i>Celkem</i>	<i>1020</i>	<i>60,8</i>	<i>1070</i>	<i>63,3</i>	<i>176</i>	<i>16,6</i>

V roce 2023 chodilo do 9. tříd téměř 104 tis. žáků (údaje z výkazů při zahájení školního roku k 30. 9. 2022) a k JPZ se jich podle dat Cermatu přihlásilo necelých 90 tisíc. Úvahy o inovaci JPZ by měly zahrnovat snahu o plošné ověření znalostí a dovedností žáků devátých tříd, aby mechanismus přihlášení ke zkoušce nerozhodoval o jejich budoucím vzdělání. Pokud by určitý podíl z aktuálních 14 tisíc nepřihlášených žáků dosáhl maturitního vzdělání, přineslo by to do státního rozpočtu potenciální miliony korun, což můžeme konstatovat na základě analýzy PAQ Research a IDEA (2021, s. 69), která vyčíslila rozdíl v příjmech státu od středoškoláků s maturitou a bez maturity na 500 tis. Kč (za celý jejich život).

Počty žáků v 9. třídách a počty přihlášených k JPZ

	2017	2018	2019	2022	2023
počet žáků 9. tříd	75 341	77 333	79 703	103 746	103 746*
počet přihlášených žáků k JPZ	63 026	63 303	64 606	79 634	89 729
% žáků mimo maturitní obory	16,35 %	18,14 %	18,94 %	23,24 %	13,51 %

* Data o počtu žáků pochází z výkazů vyplňovaných na konci září, proto je počet žáků ze září 2022 uveden u dubna 2023

Zdroj: Cermat: Počet přihlášek na jednotnou přijímací zkoušku (2023); MŠMT, Statistická ročenka školství [2022/2023](#)

Problém č. 4: Školy při přijímání udělují za klasifikaci z 9. a 8. třídy různé počty bodů, což může celkové šance žáka výrazně zhoršit nebo zlepšit

Školy mohou přijímací řízení složit i z jiných výsledků žáka, než jsou výsledky JPZ. JPZ může tvořit pouze 60 % celkového hodnocení. Do zbylých 40 % mohou školy obsáhnout hodnocení známek na vysvědčení nebo vlastní testy jazyka či studijních předpokladů. Využití školních zkoušek a hodnotících nástrojů není statisticky sledováno. Odhadujeme však, že ze zmíněných možností využívá vlastní testy jen minimum škol a jako hlavní doplňující faktor pro přijetí slouží známky žáka na vysvědčení.

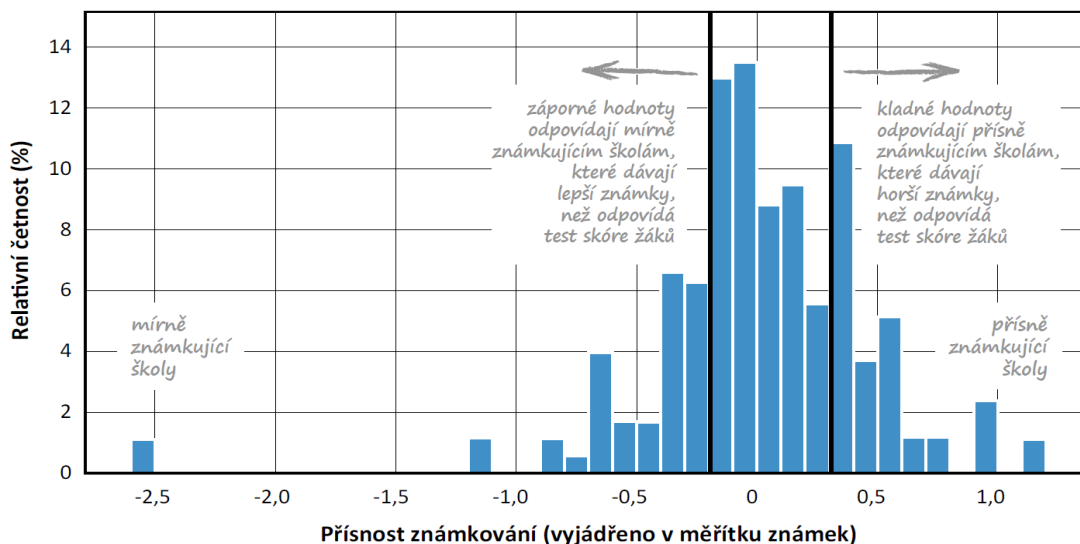
Ve způsobu přidělování bodů za klasifikaci z deváté, někdy i osmé třídy panují napříč školami rozdíly. Obvyklým přístupem je využít bodování testů z češtiny a matematiky, za které mohou získat žáci 2 x 50 bodů, a tento výsledek se doplní body za známky na vysvědčení. Zatímco některé školy body za vysvědčení oceňují 5–10 body, jiné za ně udělují až 20 bodů. Dochází tak k situacím, že nemusí být přijati žáci s dobře napsanými testy a horším vysvědčením, stejně tak mohou dobré známky na vysvědčení zachránit ztracené body u JPZ.

Pro lepší představu o vlivu známkování uvádíme reálný výsledek přijímacích zkoušek v roce 2022 na nejmenovaném gymnáziu v krajském městě. Pod čarou přijatých se nacházejí žáci s identifikátory 572, 518 a 535, kteří měli velmi dobré výsledky v testech, ale špatné známky na vysvědčení.

EDUin

ID	POŘADÍ	BODY ZŠ	TEST MA	TEST ČJ	BODY CELKEM	ROZHODNUTÍ O PŘIJETÍ	součet ČJ + MAT	BODY ZA VYSVĚDČENÍ
577	55	21	37	45	103,00	přijat/a na základě PZ	82	21
583	52	20	42	41	103,00	přijat/a na základě PZ	83	20
534	57	19,35	44	39	102,35	přijat/a na základě PZ	83	19,35
548	59	19,75	42	40	101,75	přijat/a na základě PZ	82	19,75
634	58	18,75	41	42	101,75	přijat/a na základě PZ	83	18,75
623	60	20	40	41	101,00	přijat/a na základě PZ	81	20
628	61	20	38	43	101,00	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	81	20
584	62	18,75	41	41	100,75	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	82	18,75
613	63	18,75	40	42	100,75	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	82	18,75
581	65	19,35	37	44	100,35	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	81	19,35
585	66	19,35	36	45	100,35	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	81	19,35
616	64	19,35	38	43	100,35	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	81	19,35
515	67	16,2	37	47	100,20	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	84	16,2
598	68	20	40	40	100,00	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	80	20
602	69	19,75	38	42	99,75	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	80	19,75
572	70	12,45	48	39	99,45	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	87	12,45
576	71	19,35	33	47	99,35	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	80	19,35
518	72	10	50	39	99,00	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	89	10
564	73	20	38	41	99,00	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	79	20
621	74	18,75	43	37	98,75	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	80	18,75
629	75	19,7	39	40	98,70	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	79	19,7
535	76	10	43	45	98,00	nepřijat/a pro nedost. kapacitu	88	10

Takto nastavený systém představuje pro žáky loterii v podobě náhody, na jak moc přísně hodnotící školu chodí. Studie IDEA (2022) zaznamenala, že rozdíly v udělených známkách pro žáky se stejnými výsledky v jednotném testu se mezi školami často liší o jeden klasifikační stupeň, u hraničních případů dokonce o tři stupně.

Zdroj: IDEA, [Rozdíly v přísnosti známkování žáků](#), 2022, s. 12.

Problém č. 5: Negativní důsledky JPZ – studijní neúspěch a vysoká míra stresu žáků z tzv. high-stakes zkoušky

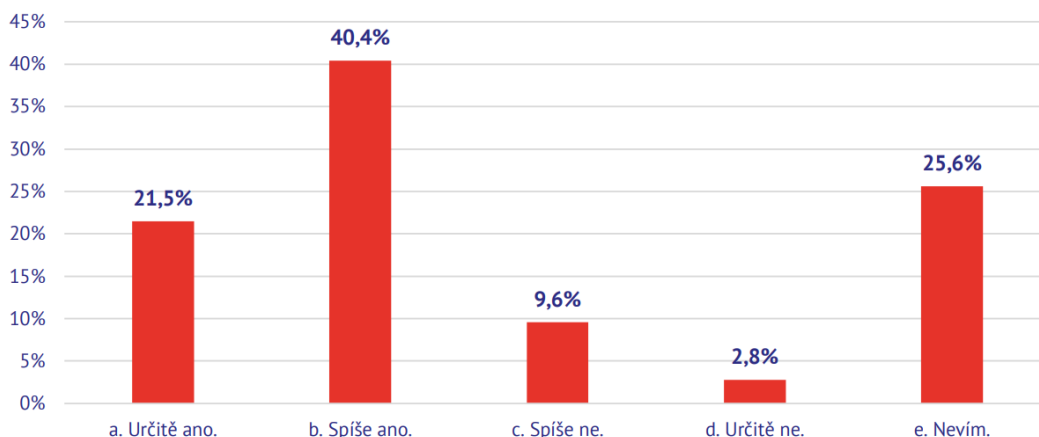
Studie *Rozhodování o volbě střední školy* z roku 2023 od organizace Než zazvoní přináší podnětná data od 6 534 žáků 9. ročníku, mezi kterými lze najít negativní důsledky aktuálního nastavení JPZ.

Prvním negativním dopadem je nadměrný stres žáků z testování, které má díky svému nastavení status tzv. high-stakes zkoušky. Jedná se o takovou zkoušku, která má zásadní vliv na to, jak bude pokračovat vzdělávání daného jedince a jakého stupně vzdělání nakonec dosáhne. Vzhledem k problematickým okolnostem, které zkoušku provázejí a které rozebíráme výše, dochází k tomu, že vzdělávací dráhu řady žáků ovlivňuje JPZ negativně, k čemuž by při jiném nastavení zkoušky nemuselo docházet. Obavy z testů mělo podle průzkumu organizace Než zazvoní 81 % devátáků.

Žáci mohou trpět také nízkou sebedůvěrou, kterou způsobuje kombinace nízkého počtu přihlášek a nedostatečného počtu míst ve školách. Čtvrtina dotazovaných nedokázala odpovědět na otázku: *Myslíš si, že se alespoň na jednu z vybraných škol dostaneš?* a 12,4 % žáků na stejnou otázku odpovídalo záporně.

10. Myslíš si, že se alespoň na jednu z vybraných škol dostaneš?

N = 6534

Zdroj: Rozhodování o volbě střední školy, Než zazvoní (2023)

Diskuse o nastavení jednotné přijímací zkoušky je signálem dlouhodobě neřešených potíží

Problémy zmíněné v textu jsou důležité, přesto je lze v kontextu potřeby celkové proměny českého středního školství pojmenovat jako „povrchové“. Za hloubkově nedostatky vyžadující velké reformy lze považovat:

- příliš mnoho oborů studia na středních odborných školách s absencí všeobecných odborných základů a možností v budoucnu snadno měnit pracovní zaměření. Více o tématu se můžete dočíst v analýze EDUinu: [Jaká je situace středních odborných škol podle aktuálních dat a predikcí?](#)
- oddělování žáků v 5. (resp. 7.) třídě do jiného vzdělávacího proudu způsobující nerovnosti ve vzdělávání,
- nejednotný přístup v kariérovém poradenství (někdy žáci navštěvují budoucí školy a firmy, v některých školách se pouze vyplní test či dotazník).

Komplexně jsou problémy JPZ analyzovány v Auditě vzdělávacího systému za rok 2021 v textu [Přijímací řízení: Vybíráme správně?](#)